

הנדון: נייר עמדה לקראת הדיון בנושא: היערכות לפתיחת שנת הלימודים תשפ"ה
לדיון שיתקיים ביום 14.8.2024

1. אנו, נציגי ארגונים המקדמים זכויותיהם של ילדים ונוער עם מוגבלות, פונים אליך בבקשה להתייחס במסגרת הדיון בנושא היערכות לפתיחת שנת הלימודים תשפ"ה, גם לסוגיות הנוגעות לתלמידים הזכאים לשירותי חינוך מיוחד – הן במסגרות החינוך הייעודיות והן בשילוב יחידני.
 2. ברצוננו לציין כי אנו מברכים על עבודתה המעמיקה של ועדת שפירא ורואים חשיבות רבה בהתכנסותה המעידה על יחסו של משרד החינוך לנושא החינוך המיוחד. עם זאת, הובהר על ידי ועדת שפירא כי מטרתה בניית תכנית רוחב עתידית בנושאי השילוב וההכללה, ואינה באה להחליף את משרד החינוך בטיפול בסוגיות השוטפות בחינוך המיוחד, ובתוכן ההיערכות לשנת הלימודים תשפ"ה.
 3. להלן כמה מהסוגיות שיש לדעתנו לדון בהן במסגרת הדיון:
 - 3.1. **שינוצים:** על אף האמור בחוזר מנכ"ל 'שיבוץ תלמידים במסגרות החינוך המיוחד' הקובע כי על מנהלי רשויות החינוך המקומיות לוודא שעבודת צוות שיבוץ התלמידים למסגרות החינוך תסתיים עד ה-10.7, המצב בשטח בשנים האחרונות רחוק מכך. עקב המחסור הגובר במסגרות חינוך מיוחד מותאמות ובצוותים חינוכיים בעלי הכשרה מתאימה, וכיום גם נוכח הצורך בשיבוץ ילדים רבים המפונים מבתיים בצפון ובדרום, עולה החשש כי גם השנה השינוצים יבוצעו ע"י הרשויות ברגע האחרון ובאופן שאינו מותאם לצרכי הילדים ורצון ההורים.
 - 3.2. **רישום ילדים מפונים:** כדי להקל על משפחות המפונים משרד החינוך אפשר רישום כפול של תלמידים שפונו מביתם - הן ברשות המקומית ממנה פונו והן ברשות המקומית שבה נקלטו. זכות זו, שהיא ראויה ונחוצה, מקשה על ההיערכות שכן היקפה לא ברור (בייחוד בחנ"מ) ונראה כי איננה מתואמת עם גורמים רלוונטיים, כמו משרד הבריאות, להבטחת יישומה בשטח. בנוסף, ישנו חוסר בהירות בנוגע לשלב שבו המדינה תודיע לתושבים המפונים שהם צריכים לחזור ותפסיק לשלם להם מענק מפונים, ההנחה היא שתהיה חזרה לבתים אבל אף אחד לא יודע מתי זה יקרה ובאיזה אופן. הדבר עלול להוביל, בין היתר, לבעיה במתן השירותים – שכן אין שום התחייבות מול הארגונים המפעילים לממן הוצאות שנובעות כתוצאה מהערכות לשינויים כאלה.
 - 3.3. **הארכת יום לימודים:** מרבית הילדים עם המוגבלות מסיימים את יום הלימודים בשעה 14:30. לחלק מהילדים יש מענה מטעם משרד הרווחה להארכת יום הלימודים באמצעות מסגרות המשך. מסגרות אלו פועלות בתקצוב שאינו מאפשר הפעלתן ונושא ההסעות אינו מוסדר, והתוצאה היא שלמרבית הילדים בפועל אין מענה בשעות אחה"צ.
 - 3.4. **הסעות:** נושא הסדרת תקנות הסעה בטיחותית לתלמידים הזכאים לשירותי חינוך מיוחדים הוא נושא שנמצא על סדר יומן של ועדות הכנסת למעלה מעשור וחצי, ועל כן קיימת חשיבות רבה להתקנתן עוד בכנסת הנוכחית. העדר הסדרה של התקנות מביא לפגיעה בתלמידים ואף סכנה בטיחותית יומיומית וכן פוגע בשגרת יומן של המשפחות ובכושר ההשתכרות של ההורים. על סדר היום: מימוש וזכאות ההסעה, משך זמן הסעה, סוגיות של בטיחות בהסעה, "הסעה למסגרות הארכת היום וחזרה מהן שניה גמישה", ליווי.
- בחודשיים האחרונים קיימה הוועדה שני דיונים חשובים בנושא זה, כאשר בדיון האחרון ציינו נציגי משרד החינוך כי במהלך החודש הקרוב הם יפצו טיוטה של התקנות. אנו מבקשים שמשרד החינוך ייפגש עם הארגונים בהקדם על מנת לדון בטיטת תקנות חדשה (ולא הטיוטה שהוגשה לאישור בשנת 2018). בנוסף, ישנם מספר נושאים שניתנים לפתרון מידי כבר בתחילת שנה"ל הקרובה, ובהם הסדרת "הסעה שניה גמישה" ל-5,261 ילדים בהתאם לנתונים שהוצגו ע"י משרד הרווחה בדיון האחרון, ונושא ההסעות למועדוני תומכת שילוב – ואנו מבקשים כי נושאים אלו יוסדרו לפני תחילת שנת הלימודים.

- 3.5. **מחסור בצוותים חינוכיים והכשרות לצוותים** : ישנו חוסר עצום בצוותי חינוך - גננות, מורות וסייעות. למתני"אות אין די כוח אדם ומשאבים למתן הדרכה וליווי לכל הגננות והמורות המתווספות למערכת, כך שלעיתים הגננת או המורה בודדות בהתמודדותן עם האתגרים הגדולים, מה שמוביל לא פעם לעזיבת המערכת ותחלופה רבה. בשל המחסור הגדול בצוותי חינוך, משרד החינוך נאלץ להפריט את השירות ו/או לשבץ אנשי צוות חסרי ניסיון וידע במוגבלויות. פערי ההכשרה בקרב צוותי החינוך אינם מאפשרים תהליך שילוב מיטבי, ואף מסכלים אפשרות לשילוב בעתיד. בהקשר זה יצוין כי במסגרת הדיונים בוועדת שפירא, הועלה נושא ההכשרה ופיתוח יכולות צוותי החינוך וסביבת עבודתם כנושא בעל החשיבות הגבוהה ביותר שיש לתת עליו את הדעת.
- 3.6. **קיצור וביטול ימי לימודים במסגרות ייעודיות לאוטיזם** : המחסור החמור בצוותי חינוך פוגע גם בזכאותם של תלמידים על רצף האוטיזם ליום לימודים ארוך בשגרה ובחופשות (הלימודים אמורים להיות עד השעה 16:45), ומסגרות רבות מחליטות על דעת עצמן, ולפעמים מעכשיו לעכשיו, לקצר את יום הלימודים, ובמקרים מסוימים אף מודיעות על ביטול ימי לימודים מלאים. כל זאת למרות החלטת בג"ץ מהקיץ שעבר (20.8.2023) בנושא זה. לאחרונה אושר מתווה לפעילות המשכית בגני וכיתות תקשורת באמצעות החברה למתנ"סים. אולם, בשלב זה ישנן מספר סוגיות שטרם הובהרו, למשל מה יהיה היקף הפעילות של החברה למתנ"סים, באילו רשויות יפעלו והאם הצליחו לגייס את כוח האדם הנדרש לכך.
- 3.7. **מיגון של בתי ספר לחינוך מיוחד** : רבים ממוסדות לחינוך מיוחד אינם ממוגנים, או אינם ממוגנים באופן מלא או מוגש ובאופן המותאם לצרכים של הילדים והצוות. בנוסף, יש מקומות שלא נפתח בהם גן כי אין מבנה ממוגן והילדים מופנים לגנים טיפוליים אחרים או מסגרות רגילות. מצב זה אינו מאפשר למידה סדירה במצבי חירום, פוגע בשגרת חיי הילדים וכן בפרנסת ההורים הנאלצים להשגיח על ילדיהם. בעיה זו עלולה להחריף במידה ותהיה הסלמה במצב הבטחוני.
- 3.8. **מועדנית תומכת שילוב** : בימים אילו מתגבש פיילוט לשנה"ל תשפ"ה להסדרת מודל "מועדנית תומכת שילוב". מועדונית כזו שיש בה גם קבוצת שווים וגם טיפולים התפתחותיים, תסייע לילדים להשתלב באופן טוב יותר במערכת החינוך הכללית ותתמוך בשילוב. יש לוודא הסדרת הסעות לפיילוט לילדים מתום יום הלימודים למסגרת ההמשך לפיילוט ובהמשך להפעלת המודל באופן ארצי.
4. נוכח האמור, נדרש גיבוש מתווה להתמודדות עם האתגרים הייחודיים המאפיינים את המענים לתלמידים עם צרכים מיוחדים, המחריפים עקב הגידול במספר הזכאים והזכאיות לשירותי חינוך מיוחד ונוכח המצב הביטחוני במדינה. היות שפתיחת שנת הלימודים מעבר לפינה, אנו מבקשים כי סוגיות אלו יעלו לדיון במהלך הישיבה הקרובה, על מנת שנוכל לקבל את התייחסות נציגי משרד החינוך לדברים.

בברכה,
ארגוני הפורום

בית איזי שפירא
לשינוי באיכות חייהם של אנשים עם מוגבלויות
בקמפוס ווילי וסיליה טראמפ

